

Adorjáni Panna

BÉKEBELI BUBORÉKOK

Buborékok. Szigligeti Színház, Nagyvárad

A váradai magyar színház *Buborékok* c. előadása Novák Eszter, az intézmény nemrégiben leszerződött művészeti vezetőjének első rendezése a társulat számára, amelyet 2015 októberében mutattak be. Az előadás a Csiky Gergely-vígjáték alapján készült, a szöveget Kárpáti Péter dolgozta át, a végeredmény pedig egy kevésbé modoros, de alapvetően az eredetihez stílusában és tartalmában mégis közel álló szöveg. A történet szerint Solmay Ignác és neje, illetve gyermekeik fényűző nagyvilági életet élnek a fővárosban, a 19. század végén, amely a férfiak részéről kártyázást, fogadást jelent, a nők esetében pedig ékszerek, ruhák és egyéb csecsebecsék felhalmozását. A család bált rendez, az édesanya pedig kiszemeli a megfelelő partit középső lánya, Gizella számára, aki viszont a vállalkozásaiból meggazdagodott, de nem úri családból származó birtokos fiába, Morosán Tamásba szerelmes. A névből talán arra is következtethetünk, hogy Morosánék román család leszármazottai, de ezt az etnikai feszültséget mind a dráma, mind pedig az előadás csak érintőlegesen tárgyalja. Mindenesetre a darab végére a pazarló életet élő család annak rendje s módja szerint tönkremegy, a különféle vígjátéki bonyodalmak és félreértések sorozatát követően a fiatal szerelmesek mégis egymáséi lesznek, a léha úri család, de főleg a férjét mindegyre szekáló, tűzről pattant édesanya pedig megkapja méltó büntetését a felületes és meggondolatlan választásaiért.

Novák előadásában a vígjáték egy meghatározatlan múlt időben játszódik, valahol a századforduló környékén, de mindenképpen békeidőben, erre utalnak az általánosan erre a korszakra hajazó öltözékek, a színészi játékmód és a játékban használt etikett milyensége is. Érzékelek ebben a megközelítésben némi nosztalgiát és a Solmay családeához hasonlatos nagyozolást, hiszen megteremtődik egy olyan világ, amelynek sem nézők, sem játékosok nem voltunk, és valószínűleg nem is lehetünk volna soha részei, de amely által kicsit elhisszük magunkról azt, hogy mi is ennek a fényűző közösségnek a tagjai vagyunk. Ez tulajdonképpen a hasonló típusú vígjátékok esetében bevett módszer, és ami a feltételezett nézői igényeket illeti, meglehetősen egyszerű és akadálymentes módja a szórakoztatásnak, a mi történetünk esetében pedig elvileg a szembesítés módszere is lehet, hiszen az előadás végére a feje tetejére áll minden, de főleg a nagyvonalú dzsentriközösség kapja meg a magáét. Ellenpontozza ugyanakkor ezt a mézesmázos világot a díszlet is: tologatható, hatalmas kovácsoltvas szerkezetek, amelyek által folyosókat és különféle tereket lehet megjeleníteni a színpadon. Ennek a funkcionális, és az előadás stílusához képest kissé érdes struktúrának a berendezése ugyanakkor megint csak a „boldog” múltba repít vissza:

díszes lakkozott fa, csinos szövettel bevont karszékek és heveder alkotják a Solmay-rezidenciát és az előadás egyéb helyszíneit.

Az előadás teljes egészében tetten érhető ez a könnyed ellentétezés, de a leglátványosabban talán a színészi játékokban mutatkozik meg. Különbséget vélek felfedezni a színpadon sorjázó generációk között a karakterépítést és színészi játékot illetően. Az érett és idősebb alakokhoz szinte egyértelműen tartozik egyfajta modorosabb, rajzfilmesebb stílus, ami egyfelől hitelesen idézi fel a darab időbeli kontextusát, másfelől egy teljes színházi hagyományt hordoz magában – az eredmény kissé egyhangú és muzeális, néha viszont megkapóan profi. Ilyen például a Morosán Demetert alakító Kardos M. Róbert, akinek a karaktere csak akkor válik neveltségessé, ha nézőként hajlandó vagyok együtt nevetni a hiú úri népséggel. Kardos viszont komolyan veszi Morosánt, és lelket lehel belé – ebben az álságos univerzumban igencsak jóleső ezt az egyszerű, de érzékeny embert elnézni. Hasonlóan hálás szerep a Morosán Tamásé, aki Hunyadi István alakításában állandóan zavarban levő, szerelmes fiatal. A két „normális” alak ellenében viszont ott van egy hadseregnyi ricsajtól hangos és üres tekintetű úri személy, akikről viszont az alkotók mintha elfeledtek volna bármit is gondolni. Érteni vélem, hogy ők egyébként pontosan ennek a közegnek a felületességét hivatottak felmutatni, de ehhez az ábrázolásmódhoz, úgy érzem, tartalmi üresség is járul. Ha nézőként én is kiüresítem magam, akkor talán együtt tudok nevetni nézőtársaimmal azon, hogy ők, ott fent a színpadon, milyen buták és együgyűek, és örülhetek annak, hogy cserébe én, itt lent a nézőtéren mennyivel jobb és bölcsebb vagyok náluk, de ehelyett sokkal inkább azon töröm a fejem, hogy mit lehetne kezdeni ezzel a vígjátéki konvencióra és felületes csillogásra épülő szöveggel, amelyben ráadásul, természetesen, a nők, a költekező háriák járnak a leginkább pórul. A nők, akik rátelepednek a férjekre, akik nem értenek az élet komoly dolgaihoz, csak költekezni meg kotyogni tudnak, akikkel csak a baj van, és akik mellett nem is csoda, ugyebár, hogy eltunyul és elveszíti férfias határozottságát a családapa.

Eleve problematikusnak érzem tehát az alaptörténetet, amely előir egyfajta szexista berendeződést, és amelyet a produkció tulajdonképpen nem gondol újra: érteni vélem, hogy az előadás műfajából kifolyólag a sztereotípiákra, színészi bravúrkodásra és gyors poénokra épül, de ezek a tipikus jellemek és fordulatok tulajdonképpen pontosan a sablonosságuk okán könnyen unalmasakká, sőt bántó karikatúrákká válhatnak. Az erős vonalakkal felrajzolt, hangos karakterekben pedig meglehetősen kevés lehetőség van mind az előadás értelmezését, mind pedig a színészi

Jelenet az előadásból. Fotó: Dudás Levente

játékot illetően. A *Buborékok* fő nehézsége, hogy elméletileg az emberi felületesség és nagyzo-lás példázata volna, de mindezt ugyanolyan felületesen és unalmasan mutatja be, az eredmény pedig olyan lesz, mint az, amit elvileg kritikával illet – felületes és nagyzó. Mindehhez jár még egy mindegyre visszatérő kánkánmotívum, amelyet inkább érzek egyszerűen közhelyesnek, mint ironikusnak, és már készen is vagyunk. Az előadás kivételes pillanatai azok, amikor egyik-másik színész játéka által fel-felillannak emberi vonások, gyarlóságok, hibák, piciny részletek, amik az életre emlékeztetnek. Többnyire a fiatal színészek játékában vélek felfedezni ilyesmit, akiknek a feladatuk többször is az, hogy a térben hancúrozzanak. Ezek a marhaskodások kissé kilógnak az előadás szövetéből, de számomra mégis a legizgalmasabbak: a kedvencem, amikor a bál utáni reggelen, másnaposan henteregnek a Solmay gyerekek a szalonban, álmosan flangálnak fel-alá, az egyik fiú boxeralsóban, egyik pillanatban, éppen valamit olvas, oda sem figyel, közben meg-vakarja az ágyékát. Őszinte gesztus, étellel teli, fellélegzek egy másodpercre a sok műviség után.

A *Buborékok* tehát ártalmatlan szórakozás, ami elvonja a figyelmem, hogy pár órára önfeled-ten nevetsek mások szerencsétlenségén, de ami után, ha véget ér, semmit nem érzek, sem jókedvet, sem felszabadulást. Az előadás ugyanakkor a nagyváradai színház Novák Eszter által fémjelzett új korszakában első, még óvatos lépés egy merőben más úton, amelynek alkotóelemei többek között, és a *Buborékok*ból kiindulva, a friss erőre kapott társulati működés és a minőségi szórakoztatás. Az alapok adottak, de az igazi, veritékes munka majd ezután kezdődik el.

Buborékok. Bemutató dátuma: 2015. október. 9.; Szigligeti Színház, Nagyvárad; Rendező: Novák Eszter; Író: Csiky Gergely; Dramaturg: Kárpáti Péter; Díszlet- és jelmeztervező: Florina Bellinda Vasilatos; Szereplők: Balogh Attila, Csatlós Lóránt, Dobos Imre, Gajai Ágnes, Hajdu Géza, Hunyadi István, Kardos M. Róbert, Keresztes Ágnes, ifj. Kovács Levente, Molnár Júlia, Nagy Tímea, Sebestyén Hunor, Szabó Eduárd, Szotyori József, Tasnádi-Sáhy Noémi, Tóth Tünde.

Kardos M. Róbert és Hunyadi István. Fotó: Dudás Levente

